

ایران سرزمینی زیبا با کوه‌های بلند، دشت‌های وسیع و جلگه‌های سرسبز است. آیا در اطراف شهر با روستای محل زندگی شما کوه با دشت وجود دارد؟ **کوه** می‌دانید که بعضی از قسمت‌های زمین بلندتر و بعضی از قسمت‌ها پست‌ترند. به پستی و بلندی‌های زمین، ناهمواری می‌گویند.

کوه و کوهپایه

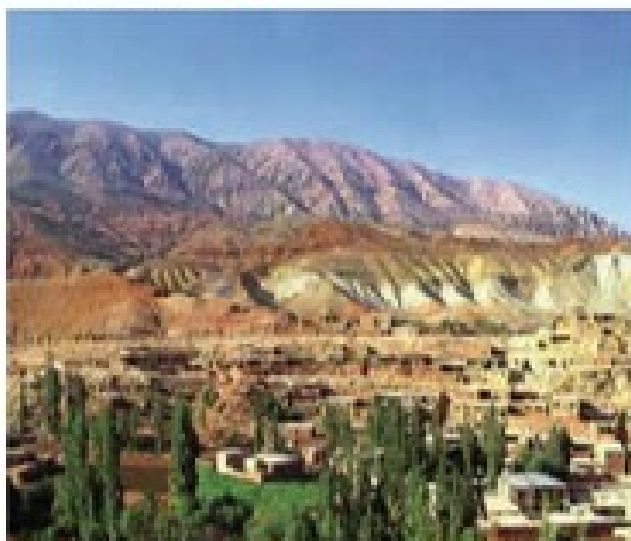
ایران کوه‌های بلندی دارد. به کوه‌هایی که مانند زنجیر به یکدیگر متصل‌اند، رشته کوه می‌گوییم.

شهری در کوهپایه

رشته کوه

روستایی در کوهپایه

قله‌ی دماوند

پالانترین جای کوه، قله‌ی آن است. قله‌ی دماوند (۵۶۱۰ متر) بلندترین قله‌ی ایران است. به زمین‌های پایین کوه کوهپایه می‌گویند. در بیشتر کوهپایه‌ها شهرها و روستاهایی به وجود آمده‌اند.

دشت و جلگه

• کشور ما دشت‌های بزرگی دارد.

دشت‌ها زمین‌هایی صاف و هموارند. بعضی از دشت‌ها حاصلخیزند و کشاورزی در آنها رونق دارد، اما خاک بعضی دشت‌ها شور است و برای کشاورزی مناسب نیست. در کنار دشت‌های حاصلخیز، روستاها و شهرهای پرجمعیتی به وجود آمده‌اند.

دشت حاصلخیز

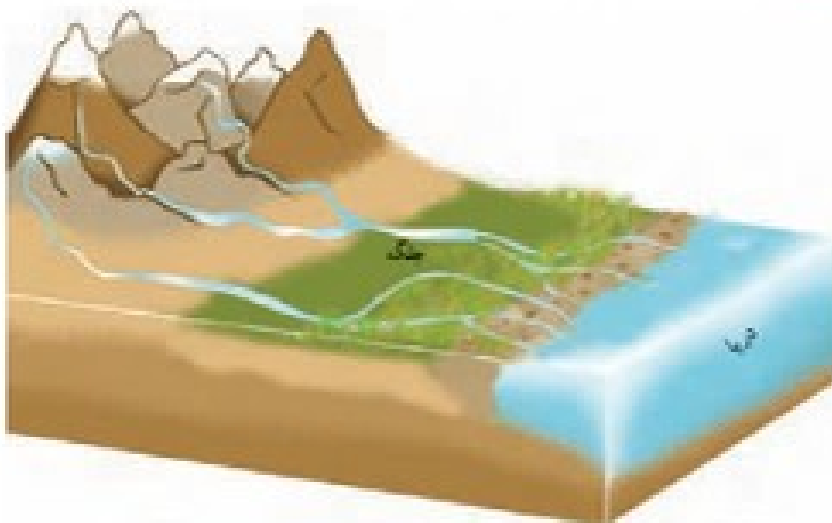
دشت کویری

• در کوهستان‌ها برف فراوان می‌بارد. با گرم شدن هوا، برف کوه‌ها به تدریج آب می‌شود و از جاری شدن آن در روی زمین، جویبار پدید می‌آید. جویبارها از کوه‌ها سرازیر می‌شوند و از پیوستن آنها به یکدیگر رود تشکیل می‌شود.

رودها و جویبارها، دامنه‌ی کوه‌ها را می‌شویند و سنگ‌های بزرگ و کوچک را می‌غلطانند و با خود می‌برند.

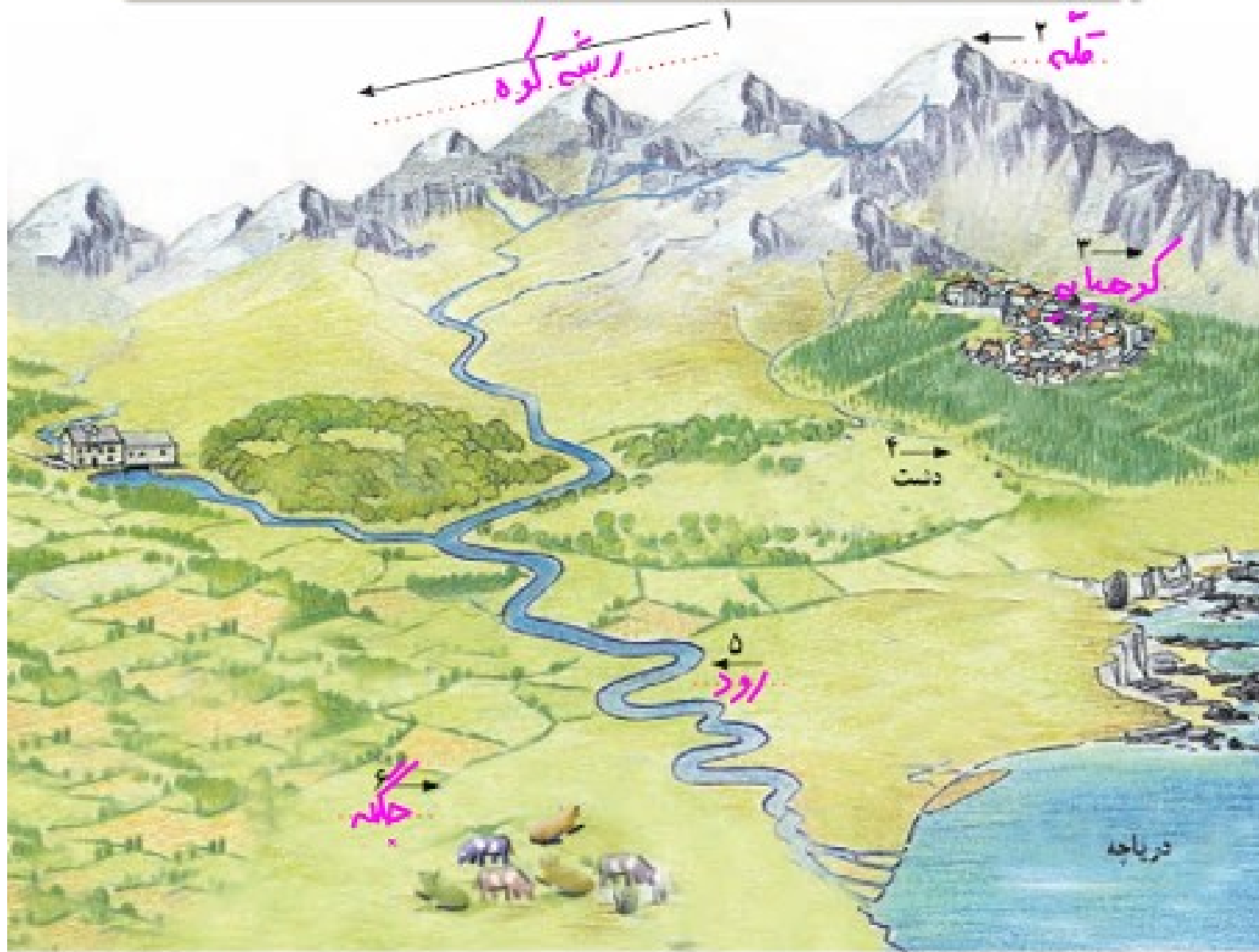
به شن و ماسه و گل و لای که رودها همراه خود می‌برند، آبرفت می‌گوییم.

وقتی رودها به طرف دریا می‌روند، آبرفت فراوانی را که با خود آورده‌اند، در تریبکی دریا ته‌نشین می‌کنند. این آبرفت‌ها روی هم انباشته می‌شوند و پس از سال‌ها جلگه را به وجود می‌آورند.

○ فعالیت

به تصویر دقت کنید. با توجه به آنچه خوانداید، در مقابل هر عدد در جای خالی کلمه‌ی مناسب (رشته کوه، قلّه، دشت، کوهپایه، رود و جلگه) بنویسید.

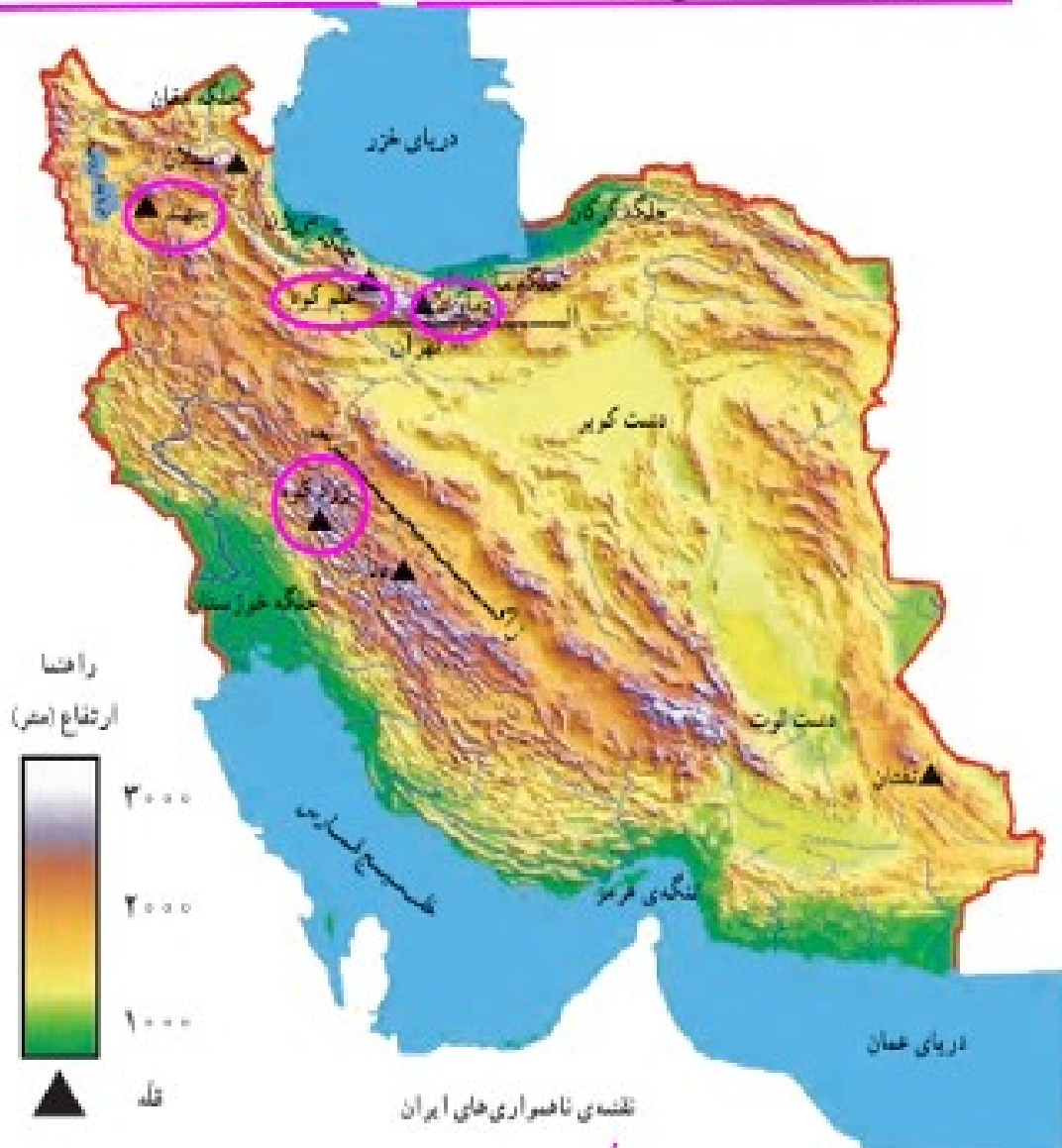
○ فعالیت

۱- آیا در اطراف محل زندگی شما کوه، دشت یا جلگه‌ای وجود دارد؟ اگر وجود دارد، تأثیر آن بر زندگی مردم منطقه چیست؟

۲- به تصویر بالا دقت کنید. سرزمین‌های پست را از نظر زندگی و سکونت با سرزمین‌های بلند (مرتفع) مقایسه کنید.

- کدام یک برای خانم‌سازی مناسبتر است؟ چرا؟ **زمین‌های پست - زیرا سطح زمین صاف است.**
- کدام یک برای ساختن راه و جاده مناسبتر است؟ چرا؟ **زمین پست - زیرا این نردجاده‌ها در زمین هموار راحت‌تر است.**
- کدام یک برای فعالیت‌های کشاورزی مناسبتر است؟ چرا؟ **کوه یا پهنه جلگه‌ها زیرا رود از ارتفاعات به آنها جاری می‌شود.**

به نقشه‌ی ایران توجه کنید. در این نقشه ناهمواری‌ها (بستی‌ها و بلندی‌ها) به رنگ‌های مختلف نشان داده شده‌اند. رنگ قهوه‌ای تیره نشانه‌ی چیست؟ رنگ‌های سبز و زرد چگونه؟
 همان‌طور که می‌بینید، دو رشته کوه مهم در کشور ایران وجود دارد. البرز رشته کوه بسیار بلندی است که در شمال ایران کشیده شده است. رشته کوه زاگرس در غرب و جنوب غربی ایران قرار دارد. البته در قسمت‌های داخلی و شرقی ایران هم کوه‌های دیگری وجود دارند. در بین این کوه‌های بلند، دشت‌هایی نیز دیده می‌شود. دشت کویر و دشت لوت وسیع‌ترین دشت‌های ایران و جلگه‌ی خوزستان پهناورترین جلگه‌ی ایران است.

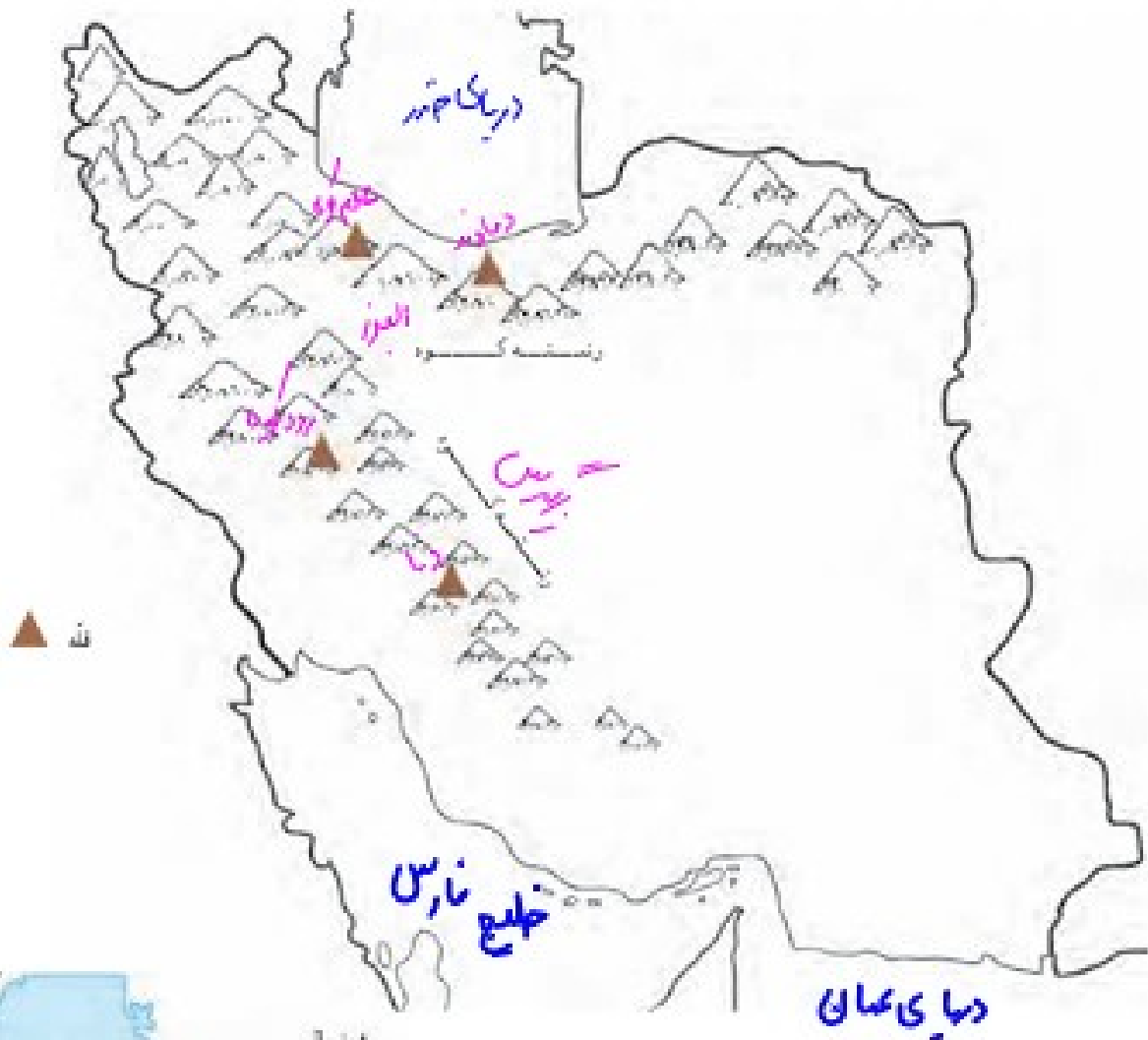
نقشه‌ی ناهمواری‌های ایران

فعالیت **دماوند و علم‌نوا** **سلطان** **سهمزد و زردکوه و دنا**

- ۱- روی نقشه، دو قله‌ی مهم رشته کوه البرز و دو قله‌ی مهم رشته کوه زاگرس را نشان دهید و نام ببرید.
- ۲- رشته کوه‌ها، دشت‌های وسیع و جلگه‌های ایران را نشان دهید.
- ۳- کاربرگ‌ی شماره‌ی ۱۰ (ناهمواری‌های ایران) را در کلاس کامل کنید و نام قله‌ها، دشت‌ها، رشته کوه‌ها و جلگه‌های مهم ایران را روی نقشه بنویسید.

فعالیت‌ها

۱- رشته کوه‌ها را با مداد قهوه‌ای و دریاها را با مداد آبی رنگ کنید. نام دریاها را بنویسید.

۲- روی نقشه، نام رشته کوه‌های البرز و زاگرس و قلّه‌های دماوند، دنا، زردکوه و علم‌کوه را بنویسید.

۳- نام جلگه‌های مهم ایران را در جای خالی بنویسید و جلگه‌های جنوبی ایران را با مداد سبز رنگ آمیزی کنید.

